



# How Did Everything Get Here?

Steve Flatt

## Kedu ka ihe niile si bịa ebe a?

### Okike ma ọ bụ nnukwu Bang?

Kedu ka ihe niile si malite? Ebee ka ihe niile si bịa? Ihe mbụ mmadụ na-amata bụ ihe ndị gbara ya gburugburu, ụwa dị n'èzí. Mgbe nwa ọhụrụ batara n'ụwa a, ọ na-ama ndị mmadụ na ihe karịa ka ọ na-ama banyere onwe ya. Ọ bụ ihe ọmụma nke mpụga karịa nke internals. Ka oge na-aga, ha na-amalite ighọta na e nwere ajụjụ gbasara ebe ihe ndị a niile si bịa. Nwatakiri dị obere nwere ike imalite ijụ ajụjụ gbasara ebe ọ bụ na ajụjụ ndị ahụ dị mfe na mbụ. Nwatakiri nwere ike isi, "Olee ebe kpakpando ndị dị na mbara igwe si bịa?" Ajụjụ dị mfe na-enwetakarị azịza dị mfe. Ọ bụrụ na nne ma ọ bụ nna bụ onye kwere na Chineke, Onye Kraịst, azịza ya nwere ike jibụ, "Chineke tinye ha n'ebe ahụ." Ọ bụrụ na nne ma ọ bụ nna bụ onye na-ekweghi na Chineke, onye na-ekweghi ekwe, azịza ya nwere ike jibụ, "ogologo oge gara aga enwere naanị nnukwu mgbawa na ihe ndị rutere na mbara igwe."

Ka ha na-etolite, ajụjụ ndị ahụ na-akawanye njo, ọ bughị naanị "kedu ka kpakpando si eru ebe ahụ" ma ọ bụ "kedu ka ọnwà si ruo ebe ahụ". Kedu ka anyị ga-esi akọwa ụyọkọ kpakpando ndị dị puku ijeri afọ ihè dipụrụ adịrụ? Olee otú anyị si akọwa mgbagwoju anya nke ahụ mmadụ, ụbụrụ mmadụ, akurū, ma ọ bụ anya? Kedu otu anyị ga-esi akọwa iwu na ihe onwunwe nke physics na-ejikọta ihe ndị a niile? Ebee ka ihe niile ahụ si bịa? Ajụju ndị siri ike na-achọ azịza ọkaibe na ezi uche. Anyị chọrọ azịza ezi uche dị na ya ga-anagide ajụjụ na nyocha. Ọ dịkwa mma na anyị kwesiri ijụ banyere mmalite, na-achọ azịza ziri ezi na niile mara data na ezi uche na ihu nke ajụjụ anyị na ndị nkatọ. Ọ bụ mkparị nye ọgụgụ isi anyị inakwere azịza nke na-abughị eziokwu ma ọ bụ nke a na-emepụtaghi nke ọma.

Anyị na-amalite ihu na isi iyi nke ihe ọ bụla bụ, bụ isi iyi nke kariri nke mmadụ, isi iyi nke nwere ikike na ọgụgụ isi kachasi elu na isi iyi nke nwere ụkpụrụ omume na ụkpụrụ omume. N'okwu ya, a na-akpọ ebe ahụ Chineke. Nke a bụ ihe Pọl kwuru ná Ndị Rom 1:20, si: "N'ihì na kemgbe e kere ụwa, a na-ahụta àgwà Chineke ndị a na-apughị ihu anya, ike ebighi ebi ya na ọdịdị Chineke ya, ebe a na-aghọta ya site n'ihe e mere ka mmadụ ghara inwe ihe ngọpụ. Pọl kwuru eziokwu. Ọ bụrụ na inweghi ike ileghari anya gburugburu wee ihu e meworo wee ghọta na nnukwu ihe akaebe dị n'ebe ahụ maka Chineke ahụ kariri nke mmadụ, nke nwere ike niile, onye nwere ọgụgụ isi, onye nwere omume, gini nwere ike igosi gi ya?"

Ebee ka ihe niile si bịa? Ihe niile sitere n'aka Chineke Pụrụ Ime Ihe Nile nke eluigwe na ụwa, onye

hụrụ anyị n'anya ma kee anyị na ihe niile anyị na-ahụ.

### **Iwu eke ka ọ bụ ike karịrị nke mmadụ?**

Mgbe a jụrụ ya ajụjụ banyere mmalite, nghọta nke Ndi Kraịst bụ na ụwa a aghaghị inwe mmalite nke karịrị nke mmadụ. Nmalite nke Bible, Okwu Chineke na-ekwu, sị: "Na mmalite, Chineke kere eluigwesna ụwa." ( Jenesis 1 ) E kwupụtakwara otu ihe ahụ ugboro ugboro n' Akwụkwọ Nso. "Ọ na-ekechi onwe ya n'ihè dị ka uwe, Ọ na-esetị eluigwe dị ka ụlọikwuu, debe ntuhie nke ime ụlọ Ya dị elu n'elu mmiri ha. Ọ nēme igwe-oji ka ụbọ-ala-Ya, Ọ nānọkwasi kwa n'elu nkù nke ifufe. Ọ nēme ifufe ka ọ buru ndi-ozii-Ya, Ọ nēme kwa ka ire-ọku nējere Ya ozi. O mere ka ụwa tọọ ntọala ya." ( Abụ Ọma 104 ) Ọnye kere ihe niile dị n'ime ya?

Ọzọkwa, Ndi Kọlọsi 1:16, na-ekwu, sị: "N'ihie na site n'aka Ya ka ekè ihe nile, ihe ndị dị n'eluigwe na n'elu ụwa, ihe a na-ahụ anya na ihe a na-apughị ihụ anya, ma ọ bụ ocheeze ma ọ bụ ọchịchị ma ọ bụ ndị ọchịchị, ma ọ bụ ndị ọchịchị, ihe niile ka e kere site n'aka Ya na maka Ya. Ihe ndị ahụ bụ azịza Ndi Kraịst. Kedu ka ihe niile si bịa ebe a? Enwere ike karịrị nke mmadụ.

Mana maka ndị ga-ejide n'aka na ihe niile sitere na ike okike, ha na-ahụ onwe ha n'ọnọdụ na-amaghị ihe nchebe.

E nwere ihe abụọ bụ isi n'eluigwe na ala a. Enwere okwu na enwere ike. Nsogbu bụ na ọnweghị ihe ma ọ bụ ume enweghị ike okike n'ime onwe ya. Ihe anaghị emepụta ihe ọzọ. Iberibe osisi anaghị emepụta osisi ọzọ. A na-eji ihe na ume eme ihe mgbe niile. Ugboro ole ka i nụturuła ndị ọkà mmụta sayensị na-agwa anyị na eluigwe na ala anyị a na-agba ọsọ? A gwara anyị na anyanwụ anyị, bụ kpakpando dị n'ụyọkọ kpakpando nke Milky Way, dị ihe dị ka n'etiti afọ. A na-eche na otu ijeri afọ site ugbo a, anyanwụ anyị ga-emecha jiri ike ya niile mee ihe. Ọ na-efegharị. Ọ bụrụ na ihe mejupụtara eluigwe na ala anyị, olee ebe ihe ndị ahụ si bịa? Site n'iwu okike, ha ekeghị onwe ha. Ebee ka ha si bịa? Site n'iwu okike, ha na-ekpugharị ma a ga-emefu ha. Ọnye kere nnukwu ụlọ nkwaqoba ihe nke ike na mbụ? Sayensị okike amaghị azịza ọ bụla.

Ozizi sayensị dị ugbo a na-ejide ihè ahụ, mgbe ọ bụla e kere ya, sitere na ihe na-adighị ndụ. Nke ahụ bụ echiche na-adọrọ mmasị, ọ bughị ya? N'akwụkwọ e bipụtara na-adịbeghị anya gara aga nke a na-akpọ "Issues and Evolution", ọ na-ekwu na ihe ahụ bụ, "Echere na ndụ niile sitere na ihe ndị na-adighị ndụ ga-aburịrị ndị ọkà mmụta sayensị nke oge a ma ọ bụrụ na ọ kwenyere na ajụjụ bụ, 'Gịnị bụ ndụ?' bụ na sayensị eke." Isi ihe bụ ndị na-atụ aro na ọ dighị ihe karịrị ike mmadụ ga-atụ aro na ndụ sitere na ihe na-adighị ndụ. Ma, nke ahụ na-eke n'ihu sayensị ọgbara ọhụrụ. Ọ

dịtula mgbe i nula banyere ozizi nke ogbọ na-adighi adi ndu, bu ozizi a ma ama na nari afọ nke 19 na ndu si n'ihe ndi na-adighi ndu puta n'ezie? Ndi ochie na-ekwenyebu na ikpuru na-esi n'aji inyinya na-agbanye na mmiri puta n'ezie. Ah, mana otu onye okà mmuta sayensi ama ama aha ya bu Louis Pasteur bjara. O nwere ike ibu na i nula banyere ya, o bu nnukwu mmiri ara ehi. Pasteur site n'otutu nnwale gosiputara nkwebi okwu bu na ndu apughị isi n'ihe ndi na-adighi ndu puta. I huru isi ihe a? I na-ahu na ndi na-ekwu na uwa a na eluigwe na ala a adiwo nnoo adi n'uzo ufodu?

Sayensi aghaghi iju onwe ya iji jide echiche na-abughị nke okike. Ka anyi na-ele anya ajuju a, "Olee ebe ihe niile si bia?" Mgbe e wedara ya na nhoro, ma enwere ike okike kariji nke mmadu, ma o bu na enwere naani iwu okike. O dighi n'ezie nhoro a ga-eme. A ghaghi inwe ike kariji nke mmadu.

### **O bu ebe a site n'icheputa ka o bu ebe a na mberede?**

Tulee eziokwu ahụ bu na uwa anyi juputara n'otutu nde ihe ndi di ndu, nke nke o bu na n'ime ha di mgbagwoju anya ma di mgbagwoju anya karija ihe o bu na mmadu mere. N'ikwu ya n'uzo ozo, o ga-aburiri na o nwere ogugu isi di ukwu jikotara ya na ike ahụ kariji nke mmadu nke na-etinye ihe niile n'ebe a. Ihe mejuputara ahụ anyi bu n'ezie otutu nari nde sel. I maara na obere cell o bu na nwere usoro eletriki nke di mgbagwoju anya karija usoro ekwentị nke obodo 30,000 mmadu? Nke ahụ o bughị ihe itunanya? Ajuju a bu, "O nwere ihe mmadu mere nke anyi ga-aza ajuju ma e wezuga imewe na mmeputa ogugu isi?" Cheedi echiche banyere usoro ekwentị di n'otu obodo ha ka New York City. Chee echiche banyere mgba oku niile, eriri niile di mgbagwoju anya, njiko elu satilaiti. Chee echiche banyere ihe niile banyere nke ahụ. Were ya na mmadu na-agwa gi na o dighi onye mere nke ahụ. O dighi onye sere foto o bu na, enweghi atumatu o bu na, o dighikwa onye ruputara ihe ahụ dum, mana o mere nnoo. Onye nzuzu kacha n'ụwa agaghi ekweta nke ahụ. Isi ezi uche na-ekwu na o buru na anyi ahụ ihe di mgbagwoju anya, anyi na-ewere nhazi na ogugu isi. Ebe o bu na o bu ihe ochi iche na ngwaoru o bu na mmadu mere na-enweghi nhazi na mmeputa ihe, olee otu o ga-esi buru ihe na-atọ uto kari iche na o dighi ihe e mere n'ime ihe ndi a na-abughị nke mmadu, nke o bu na n'ime ya di mgbagwoju anya? Uburu mmadu, ahụ mmadu, akuru - usoro nzacha kachasi n'ụwa. Otu okà mmuta sayensi kwuru n'akwukwo akuko na nso nso a na ohere nke otu molekul protein na-adako onu n'otu ebe na-enweghi usoro - ohere nke ahụ bu  $1 \times 2.02 \times 10$  welitere ruo n'ike nke 239. O bu na ndabara ka o bu na e mere ya? Onye kwere ekwe na-anabata akuku di ka Abu Oma 19: 1 mgbe Devid dere, "Eluigwe na-ekwuputa ebube Chineke, mbara igwe na-ekwuputakwa oru aka Ya." Enwere n'ezie imewe ma mara mma.

### **Ike kariji nke mmadu ka o bu eke?**

O bu ihe kariji mmadu. Nhazi ma o bu ihe mberede? O ga-aburiri imewe. Ma ginj banyere odidi nke Onye Okike ahụ? Achotara m otutu ndi mmadu n'ụwa anyi di njikere inakwere eziokwu ahụ

bụ na a ghaghị inwe Onye Okike, ma ọtụtụ ndị ọzọ na-echekwa na Onye Okike bụ ike eluigwe na ala, ọfọdụ ike dị ukwu n'eluigwe na ala, ọ bụghị Chineke. Iji mee nke ahụ, anyị kwesiri ileba anya na mbara igwe anyị. Mgbe ọfọdụ, anyị na-ahụ ihe dị iche na ya, ma ụmụ mmadụ e kere eke bi n'ụwa a nwere echiche ebumpụta ụwa nke omume. Ọ bụghị ihe ịtụnanya na ka ị na-aga n'ihu mmepeanya ndị biri n'ụwa a kemgbe ọtụtụ narị afọ na e nwere ihe anyị na-akpọ ihe ọma na ihe anyị na-akpọ ihe ọjọọ na-agbanwe agbanwe. Ọ bụrụ na ị na-aga azụ ndị Ijpt ma ọ bụ American India ma ọ bụ na Incas ma ọ bụ Babilon, mmepeanya na-enweghị ịntaktị na onye ọ bụla ọzọ, na site na nnukwu ha statutory koodu bụ n'ụzọ dị ịrịba ama yiri. Ọ bụ ihe iwu na-akwadoghị mgbe nile igbu ọchụ, izu ohi na-akwadoghị mgbe nile, ọ bụkwa iwu megidere iwu mgbe nile ịgha ụgha. Enwere ụkpụrụ mmekọahụ na nke ọ bụla n'ime mmepeanya ndị ahụ. O yiri ka ọ dị n'ime obi ndị ahụ ihe e bu pụta ụwa nke ezi ihe na ihe ọjọọ. Yiri n'ofe ụwa. Gịnị kpatara na anyị n'ụwa nile na-akpọ nwoke dị ka Hitler ma ọ bụ Saddam Hussein ihe ọjọọ? Gịnị ka ihe ọjọọ ga-apụta ma ọ bụrụ na ọ bụghị Onye Okike nke na-akpa àgwà ọma kere anyị? Ihe ọjọọ ga-abụ ọkacha mmasị m ma megidere nke gi, na mmasị anyị ga-adịkwa ọtụtụ ka enwere ndị mmadụ n'elu ụwa a, mana ọ bụghị otú ahụ.

A na-enye anyị echiche nke omume. Echiche omume adighị esite n'ebe na-abụghị nke omume. Ọ bụrụ na anyị esiwo na nkume, unyi, na ihe onwunwe, olee ebe anyị nwetara akonuche ma ọ bụ omume ọma?

Anyị na-amalite ịhụ na isi iyi nke ihe ọ bụla bụ, isi iyi nke karịrị mmadụ, isi iyi nke nwere ike na ọgụgụ isi, na isi iyi nke nwere ụkpụrụ omume na ụkpụrụ, na nkọwa, isi iyi ahụ bụ aha Chineke. Nke a bụ ihe Pọl kwuru ná Ndị Rom 1:20, sị: “N’ihi na kemgbe e kere ụwa, a na-ahụta àgwà Chineke ndị a na-apughị ịhụ anya, ike ebighị ebi ya na ọdịdị Chineke ya, ebe a na-aghọta ya site n’ihe e mere ka mmadụ ghara inwe ihe ngọpụ. Pọl kwuru eziokwu. Ọ bụrụ na ị pughị ilegharị anya gburugburu wee hụ ihe e meworo wee ghọta nnukwu ihe àmà dị n’ebe ahụ maka Chineke ahụ karịrị nke mmadụ, nke dị ike nile, nke nwere ọgụgụ isi nile, nke nwere omume ọma, gịnị nwere ike igosi gi ya?

Ebee ka ihe niile si bịa? Site na Chineke Pụrụ Ime Ihe Nile nke eluigwe na ụwa, onye hụrụ anyị n'anya ma kee anyị na ihe niile anyị na-ahụ.

Ihe mmụta dị ịtụnanya # 1001 Steve Flatt

## Ajụjụ

1. À pụrụ ịghọta nke ọma ike ebighị ebi na ọdịdị dị nsọ site n’ihe Chineke kere?  
Ee \_\_\_\_ Mba \_\_\_\_
2. Olee otú e si kee ihe?
  - a. \_\_\_\_ Amaghị
  - b. \_\_\_\_ Nnukwu mgbawa

- c. \_\_\_\_ kere site na ike ebighi ebi
- d. \_\_\_\_ Ọnweghị nke ọ bụ

3. Ewe ke otu ñkpọ iba emi ẹdude ke ekondo?

- a. \_\_\_\_ lhe
- b. \_\_\_\_ lke
- c. \_\_\_\_ ọnweghịkwa

4. Okike sitere na mberede.

Eziokwu \_\_\_\_ Ụgha \_\_\_\_

5. Ebe ọ bụ na nlanarị nke kacha mma dị n'ụwa anụmanụ, mgbe ahụ ọ nweghị ụkpụrụ omume dị n'ime mmadụ?

Eziokwu \_\_\_\_ Ụgha \_\_\_\_